

KLASSEKAMPEN

Ansvarlig redaktør: Bjørgulv Braanen
 Administrerende direktør: Christian Samuelsen
 Redaksjonssjef og featureredaktør: Mari Skurdal
 Nyhetssjef: Kjell-Erik N. Kallset og Mimir Kristjánsson
 Kulturredaktør (fung.): Mari Brenna Vollan
 Utenriksredaktør: Yohan Shanmugaratnam
 Utviklingsredaktør: Katrine Ree Holmøy

Utgitt av © Klassekampen AS.
 Ettertrykk og elektronisk videre distribusjon forbudt uten etter særskilt avtale.

Opprusting

I et intervju gjengitt blant annet i The Independent, slår fredsprisvinner og Sovjetunionens siste leder Mikhail Gorbatsjov alarm om Natos opprustning i Øst-Europa. «Retorikken i Warszawa (der Nato nå har avholdt ministermøte, min. anm.) nærmest roper av lyst på å gå til krig mot Russland. De snakker bare om forsvar, men i realiteten har de planer for offensive operasjoner», sier Gorbatsjov. Tenketanken European Leadership Network, som ledes av den tidligere britiske forsvarsministeren Des Browne, har i en rapport slått fast at både russerne og Nato nå holder øvelser som for alle praktiske formål er forberedelser på en ny storkrig.

Norge tar del i denne opprustningen ved å sende 200 soldater til de baltiske landene, som skal inngå i det Nato kaller en «rød linje» mot Russland. For å si det forsiktig, er det et paradoks at vi bygger ned vårt eget territorialforsvar i Nord-Norge samtidig som vi tar oss råd til å sende styrker til Russlands andre naboland. Fra før har regjeringen sendt soldater til Jordan. De har nå også fått grønt lys til å gå inn i Syria. Der er det en helt reell sjanse for at Norge og de sunnimuslimske opprørerne vi skal lære opp, havner i konfrontasjon med Assad-regimet og deres russiske allierte. I tillegg til dette kommer EUs sanksjoner mot Russland, som Norge tar del i. Alt dette bidrar til en opptrapping i konflikten mellom Nato og Russland, som Norge er lite tjent med.

Det er fortsatt lite trolig at det blir en fullskalakrig mellom Nato og Russland. Men det er grunn til å frykte en opptrapping av «hybridkrigen» vi allerede har sett i Ukraina. En slik «hybrid-krig» kan også ramme Norge. Tidligere denne uka ble to amerikanske diplomater utvist fra Russland fordi de ble mistenkt for å spionere for CIA. Denne typen markeringer er det dessverre grunn til å vente flere av i årene som kommer. Vi for vår del kan bare understreke at vi ønsker et godt forhold mellom Norge og Russland, og at vi har liten tro på at det vil hjelpe dersom Norge og våre allierte skal skyve Russland ytterligere ut i kulden. Norge bør derfor gå imot den typen krigshissing vi nå ser på Nato-møtet i Warszawa.

MÍMIR KRISTJÁNSSON

Romerrikets mislykkede gjenfødelse

Kalenderen

11. JULI

11. juli 472 ble den vestromerske keiseren Anthemius drept av sin egen general. Anthemius kan sies å være den siste keiseren som regjerte mer enn bare i navnet. Han var født i Østromerriket, og etter at Vestromerriket i 467 sto uten keiser, ble Anthemius satt på den vestromerske tronen av den østromerske keiseren Leo I. På dette tids-

punktet var begge delene av det gamle Romerriket under sterkt press fra barbarinvasjoner. Keiserrikets utstrekning var bare en skygge av det det hadde vært i imperiets velmaktstid, og Roma hadde blitt plyndret flere ganger.

Anthemius og Leo satte seg fore å gjenopprette romersk makt og sendte en felles flåte på over tusen skip til Nord-Afrika, for å slå ned på det vandalske riket med hovedsete i gamle Kartago. Flåten ble knust

Anthemius

av vandalske skip, noe som var et enormt økonomisk nederlag, i tillegg til at det gjorde uopprettelig skade på romersk prestisje. Visigoterne i de galliske provinsene utnyttet maktvakuemet og tok makten i det meste av Gallia. Som følge av interne stridigheter, ble Anthemius drept av sin egen gotiskkettede general Ricimer. I årene som fulgte ble flere keisere innsatt og avsatt, fram til 476, som tradisjonelt regnes som slutten på Vestromerriket. **AGN**

Norges gjenstridige småkongedømmer gjør oss rikere.

Stort og smått

Lars Thue

FOKUS

I diskusjonen om kommunereformen har uttrykket «småkonger» dukket opp i flere omganger. Astrid Meland skrev for eksempel dette i VG i juni: «Mye av den motstanden som finnes, målbæres altså ikke av folk flest, men småkonger som vil beholde makten». I et innlegg i avisa Hallingdølen, heter det: «Sett utenfra er dagens småkommuner i stor grad preget av innavl, inhabilitet og småkonger». En underliggende forutsetning synes å være at små konger ikke er bra, men at vi trenger store og mektige. Kanskje aller helst keisere?

Størrelsen på ulike organisasjoner og institusjoner har utgjort et sentralt stridstema i vår moderne politiske historie. Og småkongemetaforen er tilbakevendende i disse diskusjonene.

Ved første øyekast kan det se ut som om storskalafordelene har feid småkonger flest ut av rikene sine. Fra begynnelsen av 1960-tallet har det vært en implosjon – en betydelig nedlegging og sammenslåing av bedrifter, organisasjoner og forvaltningsorganer – parallelt med en sentralisering av virksomhet til byer og tettsteder.

Flere av bransjene som jeg selv

har arbeidet med som historiker, viser dette tydelig. Tallet på butikker i dagligvarebransjen nådde en topp med 12.564 butikker i 1963. I dag er det bare rundt 3800 butikker. De aller fleste av disse er dessuten eid av en av de tre dagligvarekjedene, Norgesgruppen, REMA 1000 og Coop.

Likevel er det ikke så galt som det umiddelbart synes. Vi får nå kjøtt, fisk, meieriprodukter og tørrvarer i samme butikk, og vi kan bruke bilen når vi handler. Vi har dessuten flest butikker per 1000 innbyggere i Europa. Og hos Norgesgruppen finnes det fortsatt

enheter i denne bransjen – for det meste energiverk med både produksjon og nettdrift. Misnøyen med den fragmenterte strukturen bidro til at det såkalte energilovutvalget i 1985 foreslo å regulere antall enheter ned til 20. Arbeiderpartiet støttet dette, men alle småkongene i bransjen – energiverksjefene – reagerte. De støttet forslaget til nyliberal energilov som olje- og energiminister Eivind Reiten fikk vedtatt i 1990.

Fortsatt er det rundt 260 produksjons- og nettselskaper i kraftbransjen. Det er rimelig langt fra visjonen om 20 enheter. Noen

mener riktignok at det i løpet av få år bare vil være ti bærekraftige kraftforetak tilbake. Vi får se. I internasjonal sammenheng vil et forsyningsområde på

«Småkongene bidrar til at mange vet noe om ansvar og ledelse»

mange småkonger. Av de 1800 butikkene tilknyttet kjeden, er nesten halvparten kjøpmannseide.

Kanskje er det derfor kjeden stadig tar nye markedsandeler. Antall poststeder økte fram til 1956, da tallet var 4952. Ved Postens 350-års jubileum i 1997 var tallet redusert til 2090, og nå er det bare rundt 35 gammeldagse postkontor igjen. På den annen side har vi 1360 butikker med postekspedisjon. Og budene i 1750 landpoststruter tar seg av de ordinære posttjenestene. Folk flest er rimelig fornøyde med dagens posttjenester.

Norsk kraftforsyning har stadig vært forsøkt rasjonalisert. Og noe har skjedd. I 1965 var det 614

fem millioner mennesker som ivaretas av ti kraftforetak likevel være desentralt.

På World Economic Forums indeks over hvor godt 125 nasjonale energisystemer fungerer, har den fragmenterte norske elforsyningen ligget på første eller andre plass siden indeksen ble laget i 2013.

Småkongene her, som i forvaltning og næringsliv for øvrig, bidrar til at svært mange vet noe om ansvar og ledelse. Omfanget av denne humankapitalen er spesiell for dette landet, og den er med på å gjøre oss rike.

Lars Thue,
historiker
lars.thue@bi.no

NOBELKOMITEEN

AV ANDREAS IVERSEN OG ANDERS BORTNE

